

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 378

כ"ז שבט
תשפ"ו

פרשת משפטים - שבת שקלים

דרך חיים

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לחדש הזה, חודש אדר, שנהפך מיגון לשמחה, מאבל יום טוב, ימי מרדכי ואסתר. ונקבע לדורות לאורה ושמחה וששון ויקר ליהודים.

אמרו חכמי התורה משנכנס אב ממעטין בשמחה. "אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט.). המילה "כשם" משמעה היינו הך. ולכאורה הדברים רחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב. חודש האבל ליהודים לעומת החודש של ימי שמחה בששון, איך ישוו ביניהם לומר "כשם", היינו הך. מדוע את עיקר חובת השמחה בחודש אדר לומדים דווקא מחובת מיעוט השמחה בחודש אב?

בספר ילקוט אברהם אומר טעם לשבח על מנהג ישראל הקדושים לכל עיר ועיר מדינה ומדינה שבראש חודש אדר שמים על הכותל המערבי שלצד הפתח בבתי כנסיות, בתי מדרשות ובבתים נייר שכתוב עליו 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'. זאת כשם שמניחים במקום הפתח אמה על אמה בלא סיד זכר לחורבן. מכאן שממש כנגד הפתח במקום התוגה מופיעה השמחה והששון.

עניין זה מופיע גם במה שכתוב בספר מור וקציעה שבסעודת פורים אין צריך לעשות זכר לאבלות ירושלים. לכאורה הדבר תמוה, שהלא ירושלים עדיין חרבה. אלא כמובן שמתוך פנימיות ומהות שמחת הימים מקבלים גם נחמה על עצם הגלות והחורבן עד כדי כך שאין עוד צורך להזכיר את האבלות. מכאן שחודש אדר הוא חודש שמנחם אותנו על האבלות של חרבן ירושלים.

בלשון רבנו החתם סופר עיקר הנס הוא המשתה, שעל ידי זה נהרגה ושתי, בתחילת המגילה. אך עניין הנס שהריגת ושתי היה חוץ לדרך הטבע, שביום האחרון למשתה, לאחר מאה שמונים וששה ימים השתגע אחשוורוש. וגם ושתי המלכה נהגה בשגעון שהפריזה בדברים כנגדו. כן המשפט היה בדרך נס, שעל דבר

פעוט שכזה אין מעבירים את המלכה מממלכותה. מכאן שהכל חוץ לטבע, השגחה עליונה להיות הכנה לנס האחרון של ההצלה.

ישראל נהנו מסעודתו של אותו רשע ולא היו ראויים לנס אלא להתחייב כליה. באותה שעה ממש שבה מרדו בה' במשתה ריחם עליהם ה' והכין את הנס הגדול. וזאת להורות לנו שגם בהיותנו בנינים משחיתים עדיין אנו בנינים חביבים לה'.

"ושמואל אמר "לא מאסתים ולא געלתים לכלותם" (ויקרא כו מד). 'לא מאסתים' בימי יוונים, 'ולא געלתים' בימי נבוכדנצר, 'לכלותם' בימי המן, 'להפר בריתי אתם' בימי פרסיים, 'כי אני ה' אלהיהם' בימי גוג ומגוג". מביא הזהר הקדוש משל "לבר נש דררחים אתתא, והוות דיירא בשוקא דבורסקי, אי לא הוות היא תמן, לא עייל בה לעלמין. פיון דהיא תמן דמי בעינוי כשוקא דרוכלי, דכל ריחין דעלמין טבין אשתכחו תמן. אוף הכא, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, דאיהו שוקא דבורסקי, לא מאסתים ולא געלתים. ואמאי לכלתם. בגין כלתם, דאנא רחימנא לה, דאיהו רחימתא דנפשאי, דשריא תמן, ודמי עלי ככל ריחין טבאן דעלמא, בגין ההיא כלה דבגוניהו". אפילו שישראל שקועים בתוך שיקוף וטינוף, הקב"ה אוהבם באהבה שלא תלויה בדבר, שלא בטילה לעולם.

זו השמחה בחודש הזה. הידיעה שה' בוחר באהבה נצחית, אהבה שאינה תלויה בדבר. משנכנס אדר מרבין בשמחה בגלל התנוצצות הידיעה וההכרה שלא מאסתים ולא געלתים לכלותם באהבה שאינה תלויה בדבר.

אומר ר' צדוק הכהן מלובלין (רסיסי לילה נג): "ענין משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט.) והרי בניסן עיקר גאולת ישראל ובסיון קבלת התורה ובסוכות זמן שמחתינו ולא נאמר על ידי זה על כלל החודש מרבין בשמחה. וגם מה הלשון מרבין משמע דיש שמחה תמיד אלא דאז מרבין בה ואיזה שמחה תמידית יש לישראל בהיותם בגלות".

משיב ר' צדוק: "וזהו השמחה תמידית שיש לאיש הישראלי מה שנוצר יהודי וניטע תוך מטע ה' להתפאר זרע יעקב דזו שמחה שאין עצב עמה ואין

הלכה ומנהג

נ תייחס הפעם לשאלה ששואלים רבים בדבר קיפול מפיות בשבת. מפיות נייר ניתן לקפלן קיפול רגיל, וגם אם הוא מקפיד שכל המפיונים יהיו מקופלים בקיפול אחיד, כיוון שזהו רק עניין של סדר בשולחן. בנייר לא שייך 'תיקון מנא' – תיקון כלי.

אולם מפיות בד שהיו מוכנות בקיפולן מערב שבת ונפתחו – לא ניתן להחזירן לקיפול הראשוני, משום שכדי להתיר להחזיר קיפול לקיפולו הקודם יש לעמוד בחמישה תנאים:

(א) שהקיפול יהיה לצורך אותה השבת (תהל"ד סי' שב).
אלא אם כן מדובר ביו"ט שחל בערב שבת שאז מותר לקפל לצורך השבת שלאחריו כיוון שעושים עירוב תבשילין והקיפול נחשב מצרכי הסעודה (מ"ב שב ס"ק יז).
(ב) שהבגד חדש ולא כובס מעולם. (ג) בגד לבן ולא צבעוני. (ד) שאין עוד בגד שכזה. (ה) לא להיעזר בשעת הקיפול בחפץ או אדם אחר.

אולם מותר לקפל בגד או שאר דברים שלא בקיפולם הקודם (שו"ע שב ג – בדעה השנייה), ואף אם ניעזר לשם כך באדם אחר (ערוה" שם בשם המרדכי). ואנו מכריעים שהדבר יהיה מותר באופן זה גם אם לא ישתמש בו שוב באותה השבת (שעה"צ ודע"ת, דלא כח"א). והוא הדין שיהיה מותר לקפל דבר מה שאין קיפולו הקודם ניכר בו, כניילון, גומי, גרביים וכדומה.

שו"ת עם הרב חיים איזלס

שאלה: עליתי מאיראן בגיל 25 ואני מאד אוהב ללמוד תורה, אבל איני מבין מה הרבנים אומרים בשיעורים. האם יש טעם להמשיך להגיע לשיעורים?

תשובה: יידע כבודו כי עצם זה שאתה טורח ומגיע לשיעור, אפילו שאתה לא מבין, אבל משתדל בכל הכח – בזה תזכה שבעולם הבא תבין את כל הלימוד. כך כתוב בזהר הקדוש (פ' וישב). וכמו שאמר החכם מכל אדם: "נפש עמל עמלה לו" (משלי טז כו). והאור זרוע (הל' קריאת שמע) כותב שעל כל הטרחה וההקשבה תקבל שכר בדיוק כמי שהבין הכל, משום שלפום צערא אגרא. ותבקש מאד בברכת התורה ובברכה 'אהבה רבה' שייפתחו לך שערי הלב והבנה בתורה. כך כותב הנודע ביהודה (צל"ח ברכות סד:). ועי' הגהות רעק"א (יו"ד סי' שעו). עוד סגולה גדולה היא להקפיד לנשק את הספר בו לומדים לפני ואחרי הלימוד (אור צדיקים סי' כב), ולומר במוצאי שבת קודש את הפסוקים בהם מוזכר אליהו הנביא (טור סו"ס רצט).

שום דבר החוצץ ומעכב בעד שמחה זו מה שזכה להיות לו חלק באלהים חיים. ואפילו נשתקע במקום שנשתקע והגדיל עונות לאין שיעור עדיין לא ניתק ונכרת דביקות שרשו במקורה שהוא דבר שאי אפשר בזרע יעקב אבינו ע"ה שהיתה מטתו שלימה ולא ידח ממנו נדח. והוא על דרך שאמר דוד המלך ע"ה בשם כלל הכנסייה בהיותם בתכלית הירידה והשפלות גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי. שאפילו הולך בדיוטא התחתונה שבמבואות האפלות דהשתקעות חמדות עולם הזה והבליו שהם דמיונות של תוהו ועד ארגיעה ומכונים בגיא צלמות לא אירע רע כלל מאחר דאתה עמדי אפילו אפום מחתרתא אם כן הוא יישר אורחותיו. וזהו השמחה שצריך להיות לאדם בעבודתו כמו שכתוב עבדו את ה' בשמחה אף על פי שצריך להיות גם כן ביראה וגילו ברעדה מכל מקום לא יזוז שמחה זו גם כן מנגד עיניו מה שהוא זוכה לעבוד להשם יתברך והיש שמחה גדולה מזו".

השמחה הזו מתעוררת ובאה מקריאת פרשת שקלים ומנס הפורים שבמגילת אסתר. ומכוחם כל החודש מואר שכולו כשר לקריאת המגילה. בזה נודע לנו שאף כשעם ישראל נמצא בשפל המדרגה, עדיין המלך במסיבו נרדי נתן ריחו. וזו התשובה הנצחת כנגד "רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלקים סלה" (תהלים ג). מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. זו ההשוואה העמוקה של חז"ל בין חודש אב לחודש אדר, עלייתם על שולחן אחד. ללמדנו שדווקא על ידי חשכות הגלות משכנס אב, יילקח אור האהבה הגדולה של ה' אלינו, אהבה שלא בטליה לעולם, להודיענו תקווה לביטחון ישראל בגלותם.

שבת שלום!

בזרנו של ר' אריה

ר' אריה דיבר על ליבו של אברך, שהיה אחד ממקורביו, אשר עמד לשאת אשה שיאות במקום זאת להחזיר את גרושתו. השיב לו מקורבו כי לא יוכל לעשות כן, באשר כבר נתן דברתו לנערה האחרת כי ישאנה לאשה.

אמר לו ר' אריה: "אני נכון לגשת להוריה של אותה נערה ולהסביר להם בשל מה בטל השידוך". השיב לו האברך: "נערה זו שאני עומד לשאת לאשה יתומה היא מאביה". כיוון ששמע זאת ר' אריה אמר: "אם כן הדבר, אזי אין כלל מה לדבר. היתומה עלובת-נפש היא, אין לה שתתנה בפניו את כאבה, ותהיה לה קפידה יתירה אם תבטל עמה את השידוך. קום ושא נערתך לאשה...".

(איש צדיק היה עמוד 95)

שאלה: היינו היום במניין עשרה אבלים ללא אדם נוסף שיענה על הקדיש, כיצד היה עלינו לנהוג?

תשובה: שאלה זו נידונה בספר 'רב פעלים' (ב יד), והוא מסיק להלכה שמותר, משום ש'ואמרו אמן' מוסב על המלאכים. ובוודאי שעדיף שיהיו שניים שיענו או עכ"פ אחד (עי' מנח"י ד ל). אבל כאן שלא היה מי שיענה מותר לומר את הקדיש. המקום ינחם אתכם.

שאלה: מדוע מזכירים את משנה 'רבי חנניא בן עקשיא' לפני אמירת קדיש דרבנן?

תשובה: טעם הדבר הוא בכדי שיהיו עשרה לומדים יחד, משום שאם יחידים למדו אין ניתן לומר על כך קדיש דרבנן. ובאמירה זו מצרפים את כולם (ערוה"ש סי' נה).

שאלה: האם יש מקור לברך 'שהכל' על קפה בסוף הסעודה?

תשובה: כן, כך פסק החיי אדם. אולם להלכה לא פוסקים כמותו. ויש שמדקדקים לברך 'שהכל' לפני הסעודה, כפי שנתפשט מנהג זה אצל החסידים, וכך פוטרים את הקפה שבסוף הסעודה. וכך שמעתי שנהג מרן האמרי אמת מגור זי"ע.

שאלה: למה מברכים על גפילטע-פיש 'שהכל' ולא 'מזונות', הרי יש בו פירורי לחם?

תשובה: כיוון שהפירורים נועדו רק לדבק ולא לתת טעם. ממילא בזה לא אומרים טעם דגן לא בטל. וכן כתב על שאלה זו המהרש"ג (ח"ב סי' לב).

